

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

INTERVJU

PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE ZA TEDNIK »ZERKALO NEDELJ« (Ukrajina)

1. Zadnja dogajanja strokovnjaki - v odvisnosti od svojih političnih prepričanj - tolmačijo kot krizo demokracije ali kot krizo ukrajinske državnosti. Kako to izgleda s strani? V tem primeru s slovenske?

Notranjepolitična dogajanja v vsaki državi na svetu so specifična, zato tudi so notranja. Menim, da gre v Ukrajini predvsem za tranzicijska dogajanja. Prehod iz enega sistema v drugega je namreč proces, ki morda na začetku izgleda, da bo hiter, vendar pa se na koncu pokaže, da je ta pot dolga in zajema vse pore družbenega in gospodarskega življenja posamezne države. Tranzicija je dolgoročen proces in še nobeni državi je ni uspelo preiti čez noč. Zato je potrebna vztrajnost.

Nedavni dogovor političnih sil v Ukrajini je dokazal njihovo privrženost načelom demokracije ter nadaljnjemu razvoju Ukrajine. Slovenija soglaša s pozivom predsedujoče EU vsem voditeljem da dosežen kompromis postopoma udejanjijo v skladu z evropskimi vrednotami. Verjamem, da bo Ukrajini uspelo uresničiti zastavljene cilje in da bo še naprej uspešna v premagovanju izzivov, s katerimi se bo na tej poti soočala.

2. Eno izmed vprašanj vašega obiska v Kijevu je trgovinsko-gospodarsko sodelovanje Slovenije z Ukrajino. V kakšnih sferah vidite prihodnost ukrajinsko-slovenskega trgovinsko-gospodarskega sodelovanja, upoštevajoč to, da so osnovni trgovinski-gospodarski partnerji Slovenije vse države, ki so članice EU?

Članice EU so za Slovenijo res glavne trgovinsko-gospodarske partnerice. Vendar je EU tudi glavna zunanjetrgovinska partnerica Ukrajine. Prav skupni evropski trg, na katerega sta obe gospodarstvi že sedaj močno navezani, je glavna sfera, v kateri vidim prihodnost slovensko-ukrajinskega gospodarskega sodelovanja.

Slovenija je od svoje osamosvojitve pa do danes prehodila uspešno pot gospodarskega razvoja. Tako smo lanskem letu zabeležili 5,2% gospodarsko rast, ki je v prvem četrtletju letošnjega leta znašala rekordnih 7,2%. S prevzemom evra in povabilom k pogajanju za članstvo v klubu elitnih gospodarstev OECD Slovenija dokazuje visoko stopnjo gospodarske stabilnosti. V prvi polovici prihodnjega leta bomo kot prva nova država članica predsedovali Evropski uniji. Na podlagi teh dosežkov in dejstva, da Slovenija 70% svojega BDP ustvari z izvozom blaga in storitev menimo, da smo zelo zanimiv trgovinski in industrijski partner tudi za Ukrajino. V Ukrajini so nekatera slovenska podjetja navzoča že od zgodnjih devetdesetih let in so svoje dejavnosti zelo uspešno širila in krepila. Veliko slovenskih podjetij ima v Ukrajini predstavništva ali zastopnike.

Vrednost neposrednih slovenskih investicij v Ukrajini znaša trenutno 25 mio €, medtem ko je teh v obratni smeri bistveno manj. Kljub uspešnemu in rastočemu gospodarskemu sodelovanju je med državama še mnogo neizkoriščenih potencialov. Pričakovanja v zvezi z mojim obiskom v Ukrajini so tako precejšnja. Ob robu obiska se bo sestala medvladna ukrajinsko-slovenska komisija za trgovinsko-gospodarsko sodelovanje. Na samem obisku pa bo uradno delegacijo spremljala močna delegacija slovenskih gospodarstvenikov, ki

bodo imeli možnost navezovati in krepiti poslovne stike z ukrajinskimi partnerji. Priložnosti za sodelovanje se odpirajo predvsem v gradbeništvu, bančno-finančnem sektorju, logistiki, turizmu, energetiki in živilsko-predelovalni industriji. Nenazadnje pa je taka priložnost tudi Evropsko prvenstvo v nogometu, ki ga bo leta 2012 gostila Ukrajina, saj lahko slovenska podjetja pri obnovi in izgradnji infrastrukture ponudijo svoje kakovostne usluge in visoko tehnologijo.

3. V prvi polovici leta 2008 bo Slovenija predsedovala EU. Ali bo Slovenija aktivno nadaljevala politiko »vzhodnega vektorja EU«, ki jo je začela Nemčija?

Zaključki decembrskega GAERC-a zavezujejo naslednje predsedujoče, torej tudi Slovenijo, da nadaljujejo s procesom nadaljnje krepitve Evropske sosedске politike, ki jo je Slovenija tudi sama postavila med prioritete predsedovanja. Pri tem je dejanski napredek držav evropske sosesčine pri njihovem postopnem približevanju EU odvisen v prvi vrsti od uspešnosti izpolnjevanja Akcijskih načrtov, zlasti implementacije političnih in gospodarskih reform.

Medtem ko se je Nemčija v času svojega predsedovanja osredotočila predvsem na vzhodno dimenzijo, lahko pričakujemo, da se bo Portugalska posvetila mediteranskemu delu Evropske sosedске politike. Slovenija si bo, kot srednjeevropska država in država, ki meji na Sredozemlje, prizadevala za povezovanje in nadaljevanje naporov predhodnic, torej za geografsko uravnotežen pristop do Evropske sosedске politike. V času našega predsedovanja EU se nameravamo posvetiti tudi poglobljanju vzhodne dimenzije Evropske sosedске politike, upoštevajoč jasno evropsko identiteto vzhodnoevropskih držav ter dejstvo, da so bili doslej odnosi med EU in omenjenimi državami znotraj te politike tako v institucionalnem smislu, kakor tudi s finančnega vidika, manj razviti kot s sredozemskimi državami. Tudi kot slovanska država ima Slovenija interes za razvijanje odnosov predvsem z Ukrajino. Pri tem predstavlja Poglobljeni sporazum z Ukrajino v nekaterih elementih model za sklepanje nove generacije sporazumov o sodelovanju z drugimi državami v prihodnosti.

4. Ali je Slovenija v času svojega predsedovanja EU pripravljena odigrati ključno vlogo pri začetku (»lansiranju«) pogajanj o vzpostavitvi cone svobodne trgovine med Ukrajino in EU - v kolikor, bo seveda Ukrajina do leta 2008 postala članica WTO?

Čimprejšnja sklenitev prosto-trgovinskega sporazuma je v interesu tako Slovenije kot tudi Ukrajine, hkrati pa tudi v skladu z Evropsko sosedsko politiko. Pogoj za to pa je, da Ukrajina čimprej zaključi pogajanja za vstop v WTO. Odprtih je še nekaj vprašanj, za katera pa ocenjujem, da obstaja možnost, da jih Ukrajina zapre še v letošnjem letu, kar bi omogočilo začetek pogajanj v času slovenskega predsedovanja.

5. Ali se bodo v času slovenskega predsedovanja EU nadaljevala pogajanja za vstop Turčije v EU?

Slovenija je zagovornica nadaljnje širitve Evropske unije. Prvič, zaradi uspeha zadnje širitve, katere del smo tudi sami in drugič zato, ker menimo, da širitev ostaja še vedno edini in najučinkovitejši politični instrument za zagotovitev potrebnih demokratičnih reform v državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah, hkrati pa je zagotovilo za dolgoročno stabilnost in varnost.

V času slovenskega predsedovanja Svetu EU se bomo zavzemali za to, da ostane politika širitve visoko na dnevnem redu ter da bodo obljube dane kandidatkam in potencialnim kandidatkam izpolnjene. Zato podpiramo polnopravno članstvo Turčije v EU. Vsekakor pa mora le-ta izpolniti vse obveznosti in dogovore dosežene v pogajalskem procesu. Potek pogajanj v času slovenskega predsedovanja je v tem trenutku še prezgodaj napovedovati, saj je potrebno počakati potrebno na redno poročilo Evropske komisije o napredku Turčije novembra letos.

6. Eno izmed prioritiet za vsako predsedujočo državo predstavlja ureditev regionalnih konfliktov. To se ne nanaša le na Pridnjestrje, Abhazijo ali Gorski Karabah. Nanaša se tudi na Kosovo, kjer bodo Albanci dobili neodvisnost. Danes je jasna pozicija ZDA, razumljivo je tudi stališče EU. Kakšno je stališče Slovenije, balkanske države, ki je v preteklosti sestavljala del federativne Jugoslavije, danes pa je članica EU in NATO?

Odgovor na vprašanje prihodnjega statusa Kosova je, po mnenju Slovenije, potrebno najti čim prej, saj odlašanje z rešitvijo, ki pa mora biti uravnotežena, prej škodi kot koristi. V primeru Kosova gre za posebno rešitev za poseben problem. Tu najbrž idealnih rešitev, ki bi maksimalno zadovoljile obe strani, ni.

V delo posebnega odposlanca Ahtisaarija je bilo vložene veliko energije. Njegov predlog je zagotovo najboljši doslej, čeprav bi se ga utegnilo še izboljšati. Kljub temu pa je pri tem še posebej pomembno da, postavlja zelo visoke standarde pri zaščiti manjšinskih in verskih pravic kosovskih Srbov in v ničemer ne zanika stoletja dolge prisotnosti Srbov na Kosovu ter njihove povezanosti z matico. Želimo si, da bi novemu statusu utrla pot resolucija Varnostnega sveta ZN, ki bi bila deležna široke podpore mednarodne skupnosti. Zato je v procesu iskanja soglasja h konstruktivni vlogi potrebno pritegniti tudi Rusijo. Za Slovenijo pa je v tem procesu ključna enotnost držav članic EU.

Uravnotežen pristop je potreben tudi v odnosu do Srbije in njenega vključevanja v evro-atlantske povezave. Slednje bi bilo potrebno pospešeno nadaljevati vzporedno z reševanjem statusa Kosova. Prihodnost Kosova, Srbije in regije kot celote je v Evropski uniji. Prav demokratična in proevropska Srbija lahko, poleg Kosova samega, naredi največ za Srbe na Kosovu. Evropska unija je namenjena preseganju meja. Ko bo Slovenija v začetku prihodnjega leta postala polnopravna članica schengenskega območja bo med Slovenijo in njeno manjšino v Italiji, Avstriji in na Madžarskem odpravljena tudi sedanja, že doslej dokaj propustna meja. To je perspektiva, na katero bi morali gledati v primeru Kosova.

7. V primeru ostre notranjepolitične krize je težko govoriti o evro-atlantskih perspektivah Ukrajine. Vseeno bo Kijev še naprej sodeloval z NATO v okvirjih »pridružitvenega« dialoga. Tudi danes dobiva Ukrajina znotraj realizacije evro-atlantske integracije resno podporo, na primer Poljske in Slovaške. Tako je poljska stran predlagala Kijevu, da bi uslužbenci ukrajinskih posebnih služb opravili usposabljanje (stažiranje) v obveščevalni službi Poljske. Poleg tega Veleposlaništvo Slovaške v Kijevu, ki bo naslednje kontaktno veleposlaništvo NATO, aktivno izvaja t.i. »public diplomacy« in tako pomaga državljanom Ukrajine spoznati, kaj je Severnoatlantska zveza. Kakšen konkreten doprinos je naredila Slovenija za ukrajinsko evro-atlantsko sodelovanje, ki se danes odvija v formatu »pridružitvenega« dialoga in načrta aktivnosti Ukrajina-NATO? In kako bo Ljubljana še pomagala Kijevu?

Razume se, da mora vsaka država sama izvesti potrebne reforme, vendar pa so izkušnje in pomoč drugih držav pri tem zelo dragocene. Slovenija že od vsega začetka podpira Ukrajino pri njenem približevanju evro-atlantskim povezavam. Kot država, ki je sama nedavno prehodila zahtevno pot približevanja evro-atlantskim integracijam, se zavedamo pomena prijateljskih držav, na katere se je mogoče zanesti pri premagovanju ovir. Pri tem lahko kontaktno veleposlaništvo zveze NATO pomembno prispeva na področju povezovanja Zaveznictva s posamezno državo, tudi na področju javne diplomacije. Slovenija ima s tem že veliko izkušenj, saj je v preteklosti opravljala naloge kontaktnega veleposlaništva NATO v Avstriji, sedaj pa to funkcijo opravlja v Makedoniji. V tem okviru Slovenija pomaga Ukrajini tudi na področju javne diplomacije, tako s sodelovanjem pri konkretnih skupnih projektih kakor tudi z različnimi obiski in srečanji, ki krepijo prepoznavnost zveze NATO oziroma njenih članic.

Nova možnost sodelovanja Slovenije in Ukrajine v okviru dejavnosti NATO se odpira v okviru operacije Active Endeavour v Sredozemlju. Ukrajina je v operacijo nadzora pomorskih poti in prometa že aktivno vključena, nedavno pa je svoj prispevek napovedala tudi Slovenija.

8. Tema CFE in načrti Washingtona, da na Češkem in Poljskem namesti dele ameriškega protiraketnega sistema, skupaj z vprašanji demokracije v Rusiji, so danes najbolj razdražljive teme v ameriško-ruskih odnosih. Kakšna je pozicija Slovenije do možnosti namestitve elementov ameriškega proti-raketnega sistema v Vzhodni Evropi in do najave Rusije, da bo prekinila svoje članstvo v CFE?

V zadnjem času je v javnosti zaslediti veliko različnih odmevov na postavitve raketnega ščita. Skrb za varnost je vsekakor neodtujljiva pravica vsake posamezne države. Aktualni predlogi za postavitve raketnega ščita so v prvi vrsti stvar odločitve posameznih držav ter njihovega bilateralnega sodelovanja z Združenimi državami Amerike.

Slovenija nikakor ne želi, da bi razprave o raketnem ščitu prinašale delitev med članicami EU oziroma zveze NATO. Menimo, da je potrebna odkrita in poglobljena politična razprava o tem vprašanju znotraj Severnoatlantskega zavezništva. Pri tem bi, po našem mnenju, razprave morale upoštevati tudi odnose z Rusko federacijo. Zato je nujno potreben neposreden in odkrit dialog o raketnem ščitu z Rusko federacijo, pri čemer je najprimernejši forum prav Svet NATO - Rusija. Ruska federacija je izredno odgovorna članica mednarodne skupnosti, ki vlaga velike napore v prizadevanja za zagotavljanje svetovnega miru in stabilnosti. Prepričani smo, da bo v tem smislu delovala tudi v prihodnje, zato upamo, do prekinitve njenega sodelovanja v CFE ne bo prišlo.

9. Slovenija je ena od petih sodelujočih pri projektu »naftovod Konstanca-Trst«. Kako slovenska Vlada ocenjuje projekt Konstanca-Trst glede na to, da je Jadransko morje turistična cona in da vsak naftovod predstavlja grožnjo ekologiji okolja?

Za Slovence je neokrnjena narava izjemnega pomena, saj v javnosti prevladuje visoka stopnja soglasja glede potrebe po varovanju okolja. Prav tako se tuji turisti v Slovenijo vračajo predvsem zavoljo čistega okolja in številnih možnosti oddiha v prvinsko ohranjeni naravi. Skrb za okolje je tudi velika odgovornost ter obveza do bodočih generacij in zato se večjih posegov v okolje v Sloveniji lotevamo šele po temeljitem premisleku.

Obenem pa se v Sloveniji zavedamo razvojnih izzivov, ki so povezani s povečano porabo energije. Nujnost vlaganj v obnovo in izgradnjo nove energetske infrastrukture je neizbežna, vendar je tudi v tem primeru potreben premislek o načinih zagotavljanja energetske oskrbe. Vprašanje energetske varnosti bo tudi ena izmed prioritet slovenskega predsedovanja EU.

V luči večje diverzifikacije dobave energentov in posledično večje energetske varnosti Slovenija podpira razvoj in umeščanje novih energetskih objektov in tranzitnih povezav. Slovenija je svojo načelno podporo projektu naftovoda Constanta-Trst, ki je še vedno v idejni fazi, izkazala s podpisom ministrske deklaracije 3. aprila letos. Naftovod bi lahko celo zmanjšal število tankerjev v Severnem Jadranu, kar pa bi imelo potencialno pozitivne vplive na varstvo okolja in razvoj turizma v celotni regiji. Vsekakor pa bo Slovenija tudi v tem primeru, tako kot pri vseh večjih posegih v okolje, opravila strokovne študije prostorskega umeščanja, pri čemer se predvidi tudi skladnost z okoljevarstvenimi standardi.